

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กาญจนา แก้วเทพ และคนอื่นๆ (๒๕๕๓) “การสื่อสารกับพื้นที่สาธารณะ : ทักษะของ Habermas” มองสื่อใหม่ มองสังคมใหม่ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หน้า ๑๕๕-๒๒๕
- โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ (๒๕๕๐) “ประชาสังคม : มิติใหม่ของการเมืองสาธารณะ” ใน สุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ บรรณาธิการ ประชาสังคมกับการพัฒนาสุขภาพ : บทวิเคราะห์ทางวิชาการ สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข พิมพ์ครั้งที่ ๒
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร (๒๕๕๓) “การเมืองแบบใหม่ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่และวาทกรรมการพัฒนาชุดใหม่” และ “พื้นที่กับการพัฒนา” วาทกรรมการพัฒนา : อำนาจ ความรู้ ความจริง เอกลักษณะและความเป็นอื่น ศูนย์วิจัยและผลิตตำรา มหาวิทยาลัยเกริก พิมพ์ครั้งที่ ๒ หน้า ๑๑๐-๑๔๗ , ๑๖๒-๒๑๒
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร (๒๕๕๐) กระบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ ขบวนการเคลื่อนไหวประชาสังคมในต่างประเทศ ศูนย์วิจัยและผลิตตำรา มหาวิทยาลัยเกริก
- ฉันทนา บรรพศิริโชติ (๒๕๕๒) “ความขัดแย้งในสังคมไทย : ช่องว่างของการรับรู้และความเข้าใจ” ใน พัชรี ลิโรส บรรณาธิการ ความขัดแย้งในสังคมไทย ยุควิกฤตเศรษฐกิจ โครงการปริญญาโทสำหรับนักบริหารสาขาบริหารรัฐกิจ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หน้า ๑๖-๖๔
- ธเนศ วงศ์ยานนาวา (๒๕๕๒) “ท่องไปในแดนโพสต์โมเดิร์น: ความเหมือน/อัตลักษณ์และความแตกต่างในการเมือง” รัฐศาสตร์สาร ปีที่ ๒๑ ฉบับที่ ๒ หน้า ๓๓๓-๓๔๒
- ธเนศ วงศ์ยานนาวา (๒๕๕๒) “อาณาเขตสาธารณะ/ประชาสังคมและนักมานุษยวิทยากับคนชายขอบ” จลสารไทยคดีศึกษา ปีที่ ๑๕ ฉบับที่ ๔ พฤษภาคม-กรกฎาคม หน้า ๑๖-๓๗
- ธัญลักษณ์ เหลืองวิสุทธิ (๒๕๕๓) “สาธารณะ ความเห็นสาธารณะ/มติมหาชน ในมิติประวัติศาสตร์” วรรณกรรมโพล : วิทยาศาสตร์ ความจริงและโวหารของการวิจัยเชิงสำรวจ สำนักพิมพ์วิภาษา หน้า ๓๙-๕๖
- ประเวศ วะสีและคนอื่นๆ (๒๕๕๑) ประชาสังคม : ทรรศนะนักคิดในสังคมไทย สำนักพิมพ์มติชน
- พฤทธิสถาน ชุมพล ม.ร.ว. แปลและเรียบเรียง (๒๕๓๗) “ประชาสังคมกับประชาธิปไตย โดย ลาร์โดมอนด์” วารสารสังคมศาสตร์ ปีที่ ๒๙ ฉบับที่ ๑ ธันวาคม หน้า ๑-๕๐

- แมทิวส์ เดวิท เขียน ฐิรวุฒิ เสนาคำ แปล/เรียบเรียง (๒๕๔๐) จากปัจเจกสู่สาธารณะ กระบวนการเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา
- รัตนา ทิมเมือง (๒๕๔๑) บทบาทของสื่อมวลชนในฐานะเวทีสาธารณะในการหาเสียงเลือกตั้งทั่วไป๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๓๙ วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาย
- รัตนาวลี เกียรตินิยมศักดิ์ (๒๕๔๒) มณฑลสาธารณะของการสื่อสารผ่านสื่อกลางคอมพิวเตอร์:กรณีศึกษา www.pantip.com และ www.sanook.com วิทยานิพนธ์รัฐศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- วีระ เลิศสมพร (๒๕๔๓) การเคลื่อนไหวทางการเมืองของประชาชนและกลุ่มองค์กรต่างๆต่อการนิการร่างรัฐธรรมนูญ ในช่วงเดือนมิถุนายน-กันยายน ๒๕๔๐ วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาย
- สมชาย ปรีชาศิลป์กุล (๒๕๔๓) “รากฐานแนวคิดของการต่อแย้งต่อกฎหมาย” ศาสตร์แห่งการไม่เชื่อฟัง : ลิทธิการต่อแย้งต่อกฎหมาย สถาบันพัฒนาการเมือง หน้า ๘-๒๘
- สมศักดิ์ สามัคคีธรรม (๒๕๔๓) “ประชาพิจารณ์ : เครื่องมือสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐไทย” วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร ปีที่๑๙-๒๐ ฉบับที่๑ หน้า ๔๙-๗๖
- สื่อพลัง (๒๕๔๒) “จิตสำนึกสาธารณะ เส้นทางสู่ประชาสังคม” วารสารสื่อพลัง ปีที่๗ ฉบับที่๓ กรกฎาคม-กันยายน หน้า ๓-๑๙
- สุภรนต์ ไรจน์ไพรวงศ์ (๒๕๔๓) “ประชาพิจารณ์ บน เวที หรือ ห้องถนน” นิตยสารโลกสีเขียว ปีที่ ๙ ฉบับที่๒ พฤษภาคม-มิถุนายน หน้า ๒๑-๓๙
- สุธาริน คุณผล (๒๕๔๑) “บทสำรวจ พื้นที่สาธารณะ” รัฐศาสตร์สาร ปีที่๒๐ ฉบับที่๓ หน้า ๑๖๗-๒๑๔
- สุธาวัลย์ เสถียรไทย (๒๕๔๓) ธรรมาภิบาล การมีส่วนร่วมของประชาชนและกระบวนการทางด้านสิ่งแวดล้อม สถาบันนโยบายสังคมและเศรษฐกิจ
- โสรัจจ์ หงศ์ลดารมภ์ (๒๕๔๓) “แผนภูมิไตรภาคี วิทยาศาสตร์ ประชาสังคมและวัฒนธรรมไทย” วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร ปีที่๑๙-๒๐ ฉบับที่๑ หน้า ๘-๒๓
- อนุชาติ พวงลำสี และกฤติยา อาชวนิจกุล (๒๕๔๒) ขบวนการประชาสังคมไทย : ความเคลื่อนไหวภาคพลเมือง มหาวิทยาลัยมหิดล

อนุสรณ์ ลิ่มมณี (๒๕๔๒) รัฐ สังคม และการเปลี่ยนแปลง: การพิจารณาในเชิงอำนาจ นโยบายและ
เครือข่ายความสัมพันธ์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาฯ

อิทธิฤทธิ์ ประดำทอง (๒๕๔๒) “โรงบำบัดน้ำเสีย: การแก้ไขปัญหาน้ำเสียหรือการช่วงชิงผลประโยชน์
“หมิ่นล้าง” นิตยสารโลกสีเขียว ปีที่๘ ฉบับที่๕ พฤศจิกายน-ธันวาคม หน้า ๔๕-๕๘

เอนก เหล่าธรรมทัศน์ (๒๕๔๓) การเมืองของพลเมือง : สลัทธิสวรรค์ใหม่ โครงการจัดพิมพ์คบไฟ

เอนก เหล่าธรรมทัศน์ (๒๕๔๐) “บทวิจารณ์และแสดงความคิดเห็น” ใน สุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ
บรรณาธิการ ประชาสังคมกับการพัฒนาสุขภาพ : บทวิเคราะห์ทางวิชาการ สถาบันวิจัยระบบ
สาธารณสุข พิมพ์ครั้งที่๒

กองกรรมาธิการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา (๒๕๔๔) รายงานการพิจารณาการศึกษาของคณะกรรมการ
สิ่งแวดล้อมวุฒิสภา เรื่อง โครงการจัดการน้ำเสีย เขตควบคุมมลพิษ จังหวัดสมุทรปราการ ลง
วันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๔๔ เอกสารเย็บเล่ม

กองกรรมาธิการ๒ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (๒๕๔๓) รายงานผลการพิจารณาศึกษาญัตติ
เรื่อง โครงการจัดการน้ำเสียในเขตชุมชนและปัญหาการใช้ งบประมาณกับการสร้างระบบ
บำบัดน้ำเสียชุมชน คณะกรรมาธิการปกครอง สภาผู้แทนราษฎร ลงวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๔๓
เอกสารเย็บเล่ม

กองบรรณาธิการ นิตยสารคนการเมือง (๒๕๔๕) “วัดใจประพัตน์ ปัญญาชาตริภักษ์ กล้าหรือเปล่า ล้ม
บ่อบำบัดน้ำเสียคลองด่าน เปิดรายงานลับแฉพฤติกรรม ADB “ นิตยสารคนการเมือง ปีที่๕
ฉบับที่๓๙ พฤศจิกายน หน้า ๖-๒๐

กองบรรณาธิการ (๒๕๔๓) “ทำไม เอตบี ถึงไม่ฟังเสียงประชาชน” Watershed Vol.5 No.3 March-
June 2000 (ฉบับพิเศษเป็นภาษาไทย) หน้า ๓๑-๓๔

กลุ่มพิทักษ์รักษ์ท้องถิ่นคลองด่านและคณะ (๒๕๔๕) บ่อบำบัดน้ำเสียคลองด่าน โครงการผลผลิต
กลุ่มศึกษาและรณรงค์มลภาวะอุตสาหกรรม

ภัสณวี ศรีสุวรรณ (๒๕๔๔) “โครงการบ่อบำบัดน้ำเสียสมุทรปราการ ตั้งเป้าที่อนุรักษ์ แต่ลงมือด้วย
ทำลาย” สถานการณ์สิ่งแวดล้อมไทย ๒๕๔๒-๒๕๔๓ มุลนิธิโลกสีเขียว หน้า ๔๑๐-๔๒๔

สถาบันวิจัยสังคม จุฬาฯ (๒๕๔๕) โครงการจัดการน้ำเสีย เขตควบคุมมลพิษ จังหวัดสมุทรปราการ :
ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ กรณีศึกษา กลุ่มตัวแทนประชาชน องค์กรท้องถิ่น ตัวแทนอาชีพ
ข้าราชการในพื้นที่โครงการ สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย (๒๕๔๔) “การเข้าถึงการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางสิ่งแวดล้อม” หน้า ๑๑๕-๑๓๗ และ “ความพยายามในการสร้างศักยภาพของประชาชนเพื่อการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม” หน้า ๑๕๕-๑๗๓ ธรรมาภิบาลที่วัดได้ ตัวชี้วัดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม ๒๕๔๕

สำนักงานจังหวัดสมุทรปราการ (ไม่ปรากฏปีพิมพ์) โครงการจัดการน้ำเสีย เขตควบคุมมลพิษ จังหวัดสมุทรปราการ คำอธิบายชี้แจงของกรมควบคุมมลพิษต่อราชเลขาธิการ กรณีชาวบ้านคลองด่าน ทูลเกล้าฯถวายฎีกา เกี่ยวกับการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียที่คลองด่าน เอกสารโรเนียวเย็บเล่ม

อิทธิฤทธิ์ ประคำทอง (๒๕๔๒) “โรงบำบัดน้ำเสีย การแก้ไขปัญหาน้ำเสียหรือการช่วงชิงผลประโยชน์หมิ่นล้า” โลกสีเขียว ปีที่๘ ฉบับที่๕ พฤศจิกายน-ธันวาคม หน้า ๔๕-๕๘

หนังสือบันทึกข้อความเลขที่ สป ๐๐๐๙/๒๗๖ ลงวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๔๓ เรื่อง สรุปข้อมูลดำเนินการประมงกับผลกระทบจากโครงการระบบบำบัดน้ำเสีย ตำบลคลองด่าน อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ

หนังสือร้องเรียนถึงนายกรัฐมนตรี เรื่อง ขอให้ทบทวนโครงการบ่อบำบัดน้ำเสีย ลงชื่อนายเฉลา ทิมทอง ในนามชาวบ้านคลองด่าน ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๒

หนังสือร้องเรียนถึงนายกรัฐมนตรี เรื่อง การก่อสร้างบ่อบำบัดน้ำเสียในพื้นที่ตำบลคลองด่าน ลงชื่อนายณรงค์ ยอดศิริจินดา ในนามประธานอบต.คลองด่าน ลงวันที่ ๘ เมษายน ๒๕๔๒

หนังสือร้องเรียนถึงผู้ว่าราชการจังหวัด เรื่อง ขอให้ทบทวนและตรวจสอบโครงการบ่อบำบัดน้ำเสียที่คลองด่าน อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ ลงชื่อนายเฉลา ทิมทอง ในนามชาวบ้านคลองด่านลงวันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๔๒

หนังสือร้องเรียนถึงผู้ว่าราชการจังหวัด เรื่อง ขอให้ตรวจสอบโครงการบ่อบำบัดน้ำเสีย ลงชื่อนายเฉลา ทิมทอง ในนามชาวบ้านคลองด่าน ลงวันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๔๒

หนังสือร้องเรียนถึงประธานอบต.คลองด่าน เรื่อง โครงการบ่อบำบัดน้ำเสียรวมคลองด่านจัดเป็นกิจการโรงงาน ลงชื่อนายปราโมทย์ พัฒนประเสริฐ ในนามชาวบ้านคลองด่าน ลงวันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๔๒

หนังสือร้องเรียน ปปช. เรื่อง ขอให้ตรวจสอบการทุจริตและประพฤติชอบ โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับโครงการก่อสร้างบ่อบำบัดน้ำเสียสมุทรปราการ ลงชื่อ บัญชีรายชื่อต่อท้ายของกลุ่มชาวบ้านคลองด่าน ลงวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๔๓

หนังสือทูลเกล้าฯถวายฎีกา ลงชื่อนายเฉลา ทิมทอง ในนามชาวบ้านคลองด่าน ลงวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๔๓

หนังสือร้องเรียนถึงนายกรัฐมนตรี เรื่อง ขอให้ระงับการก่อสร้างบ่อบำบัดน้ำเสีย ลงชื่อนายเฉลา ทิมทอง ในนามชาวบ้านคลองด่าน ลงวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๒

เอกสารเผยแพร่ที่ผลิตโดยแกนนำชาวบ้าน “คลองด่านไม่ใช่ของใครคนใดคนหนึ่ง กรณีกรมควบคุมมลพิษใช้พื้นที่ตำบลคลองด่านเป็นที่ตั้งบ่อบำบัดน้ำเสีย” เอกสารเผยแพร่แจกจ่ายแก่ชาวบ้าน ผลิตโดยกลุ่มแกนนำชาวบ้าน ลงชื่อ แกนนำลำดับท้ายๆคนหนึ่ง เอกสารเย็บเล่ม ไม่ปรากฏปีพิมพ์

เอกสารเผยแพร่ที่ผลิตโดยแกนนำชาวบ้าน “เสียงจากชาวบ้านคลองด่าน ในโครงการบำบัดน้ำเสีย จังหวัดสมุทรปราการ” เอกสารเผยแพร่ผลิตโดยกลุ่มแกนนำชาวบ้าน เอกสารเย็บเล่ม ไม่ปรากฏปีพิมพ์

หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน ตั้งแต่ฉบับวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๑ ถึงเดือนธันวาคม ๒๕๔๕ ใน ส่วนของข่าวและบทความในกรณี “คลองด่าน”

สัมภาษณ์ นางดาววัลย์ จันทรหัสดี แกนนำชาวบ้าน เมื่อวันที่ ๑๒ , ๑๔ ตุลาคม ๒๕๔๕ และ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๕

สัมภาษณ์ นายเฉลา ทิมทอง แกนนำชาวบ้าน เมื่อวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๔๕

สัมภาษณ์ ผู้สื่อข่าวอาวุโส ทีมข่าวพิเศษ หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน เมื่อวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๕

www.samutpkwater.com

ภาษาอังกฤษ

Curren , James. (1991). “Rethinking the media as public sphere” in Dahlgren , Peter. and Spark , Colin. Communication and Citizenship : Journalism and the Public Sphere in the New Media Age. London and New York : Routledge.

Delue , Steven M. (1997). Political Thinking , Political Theory and Civil Society. Miami : University Allyn and Bacon.

Habermas , Jurgen. (1989). The Structural Transformation of the Public Sphere : An Inquiry into Category of Bourgeois Society. Cambridge : Polity Press.

Hartley , John. (1996). Popular Reality : Journalism, Modernity, Popular Culture.
London : Arnold.

Mohanty Manoranjan , Partha Nath mukhezji. (1998). People's Right : Social Movements and the State in the Third World. New Delhi : Sage.

LoGerfo , James Paul. (1997). Civil Society and Democratization in Thailand 1973–1992. Ann Arbor : UMI

Putnam , Robert D. (1993). Making Democracy Work : Civic Traditions in Modern Italy.
Princeton , N.J. : Princeton University Press.

Seligman , Adam B. (1992). The Idea of Civil Society. New York : The Free Press.

Shaw , Martin. (1996). Civil Society and Media in Global Crises : Representing Distant Violence. New York : Pinter.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ลำดับเหตุการณ์กรณี “คลองด่าน”

แบ่งเป็น ๒ ส่วน คือ ส่วนที่เกี่ยวกับความเป็นมาของโครงการจัดการน้ำเสีย เขตควบคุมมลพิษ จังหวัดสมุทรปราการกับส่วนที่เกี่ยวกับกิจกรรมและบทบาทของชาวบ้าน หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง สื่อมวลชนและหน่วยงานองค์กรต่างๆ

๑. ความเป็นมาของโครงการจัดการน้ำเสีย เขตควบคุมมลพิษ จังหวัดสมุทรปราการ

- ๑๐ สค. ๓๖ คณะรัฐมนตรีมีมติเรื่องการดำเนินการกำหนดให้ท้องที่เขตจังหวัดสมุทรปราการเป็นเขตควบคุมมลพิษโดยเร็ว เนื่องจากปัญหามลพิษก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมอย่างมาก
- ๑๕ ธค. ๓๖ คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติมีมติในคราวประชุม ครั้งที่๖/๒๕๓๖ กำหนดให้ท้องที่เขตจังหวัดสมุทรปราการเป็นเขตควบคุมมลพิษ
- ... . ๓๘ ธนาคารพัฒนาแห่งเอเชียให้เงินช่วยเหลือกรมควบคุมมลพิษว่าจ้างบริษัท MONTGOMERY WATSON ASIA ทำการศึกษาโครงการ WASTEWATER MANAGEMENT AND POLLUTION CONTROL IN SAMUT PRAKARN ผลการศึกษาความเหมาะสมคือ ให้มีการสร้างระบบบำบัดน้ำเสีย ๒ ฟังของแม่น้ำเจ้าพระยา ฟังตะวันตกที่ตำบลคลองบางปลากด ฟังตะวันออกที่ตำบลบางปูใหม่
- ๑๗ ตค. ๓๘ คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบในหลักการแผนงานโครงการจัดการน้ำเสีย เขตควบคุมมลพิษ จังหวัดสมุทรปราการตามที่ศึกษาไว้ แผนการใช้จ่ายเงินและการว่าจ้างแบบเหมารวม (TURN-KEY) เพื่อการออกแบบรวมก่อสร้างระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสีย จังหวัดสมุทรปราการ แผนการก่อสร้างน้ระบุดักก่อสร้างโรงบำบัดน้ำเสียไว้ ๒ พื้นที่ คือ ฟังตะวันตกในพื้นที่ตำบลบางปลากดและฟังตะวันออกในพื้นที่ตำบลบางปูใหม่ ในวงเงิน ๑๓,๖๑๒ ล้านบาท
- ๑๗ พย. ๓๘ ธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย ให้เงินกู้แก่โครงการจัดการน้ำเสีย เขตควบคุมมลพิษ จังหวัดสมุทรปราการเป็นเงิน ๑๕๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในสัญญาาระบุดอกที่ก่อสร้างที่บางปูใหม่และบางปลากด รัฐบาลไทยได้ลงนามในสัญญาเงินกู้เมื่อ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๓๘
- ๑๗ กพ. ๔๐ คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ในคราวประชุมครั้งที่๒/๒๕๔๐ มีมติตามข้อเสนอของกรมควบคุมมลพิษ ให้ปรับปรุงวิธีการก่อสร้าง จากเดิมที่จะใช้การเปิดผิวถนนเปลี่ยนมาเป็นระบบก่อสร้างท่อใต้ดิน ใช้ท่อที่มีการป้องกันการกัดกร่อนจากเดิมไม่มี

เพื่อเพิ่มอายุการใช้งานจาก ๒๐ ปีเป็น ๕๐ ปี ทางฝั่งตะวันออกต้องมีการปรับปรุงความยาวท่อส่งน้ำเสียมายังระบบบำบัดอีกประมาณ ๒๐ กม. ทำให้งบประมาณการก่อสร้างรวมทั้งโครงการ จากเดิม ๑๓,๖๑๒ ล้านบาท เพิ่มเป็น ๒๓,๗๐๑ ล้านบาท

- ๒๕ มีค. ๕๐ คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบในหลักการปรับปรุงวิธีการก่อสร้างระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสีย เขตควบคุมมลพิษ จังหวัดสมุทรปราการ ฝั่งตะวันออกและฝั่งตะวันตกตามมติคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติในคราวประชุมครั้งที่๒/๒๕๕๐ วันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐
- ๕ สค. ๕๐ คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบกับผลการประกวดราคาและให้ดำเนินการว่าจ้างในวงเงิน ๒๒,๙๔๙,๙๔๔,๐๒๐ บาท ว่าจ้างในสัญญาเดียว คือ ให้ว่าจ้างออกแบบรวมก่อสร้างระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสีย เขตควบคุมมลพิษจังหวัดสมุทรปราการฝั่งตะวันออกและฝั่งตะวันตกเข้าไว้ด้วยกัน โดยยกเลิกโครงการฝั่งตะวันตกที่บางปลาгодให้เหลือระบบบำบัดน้ำเสียฝั่งตะวันออกเพียงแห่งเดียว รวบรวมน้ำเสียจากฝั่งตะวันตกมาบำบัดที่ฝั่งตะวันออกโดยใช้วิธีทำท่อลอดใต้แม่น้ำเจ้าพระยา
- ๒๐ สค. ๕๐ กรมควบคุมมลพิษลงนามในสัญญาว่าจ้างกลุ่มบริษัท NVPSKG ตามสัญญาเลขที่ ๗๕/๒๕๕๐
- ๕ มค. ๕๑ ผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรปราการออกหนังสือถึงนายอำเภอบางบ่อ ให้ประสานงานกับองค์การบริหารส่วนตำบลคลองด่าน เพื่อออกหนังสือยินยอมให้ใช้พื้นที่โดยเร็ว และให้ส่งหนังสือยินยอมถึงจังหวัดภายในวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๕๑ ตามเงื่อนไขของระเบียบงวดเงินที่จะต้องดำเนินการตามขั้นตอนการจัดซื้อที่ดิน ๑๔ ขั้นตอน
- ๑๙ มค. ๕๑ สภา อบต.คลองด่าน ประชุมสมัยวิสามัญ ครั้งที่๑/๒๕๕๑ หลังวันประชุมเพียงหนึ่งวัน ประธาน อบต.คลองด่าน ส่งหนังสือยินยอมให้ใช้พื้นที่เพื่อการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียถึงนายอำเภอบางบ่อ ลงวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๕๑ ในวันเดียวกัน นายอำเภอบางบ่อส่งหนังสือนี้ถึงจังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดจึงจัดส่งต่อไปยังกรมควบคุมมลพิษ หนังสือลงวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๕๑
- ๑๗ กพ. ๕๑ รมว.กระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ ส่งหนังสือถึงผอ.สำนักงบประมาณ เรื่องแจ้งเหตุเกี่ยวกับการไม่ทำประชาพิจารณ์ เพราะ คณะรัฐมนตรีเห็นชอบโครงการเมื่อ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๓๘ เป็นเวลาก่อนที่จะมีมติคณะรัฐมนตรีในเรื่องประชาพิจารณ์มีผลบังคับเมื่อ ๒๖ ธันวาคม และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีในเรื่องการทำประชาพิจารณ์มีผลบังคับเมื่อ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๘
- ๒๐ กพ. ๕๑ กรมควบคุมมลพิษรับโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินสำหรับก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสีย

๒. กิจกรรมและบทบาทของชาวบ้าน หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง สื่อมวลชนและหน่วยงาน/องค์กรต่างๆ

- ๑๐ พย. ๕๑ หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวันตีพิมพ์ข่าวเกี่ยวกับกรณีคลองด่านเป็นข่าวแบบเปิดประเด็นด้วยหัวข้อ “ รัฐบาลรุมกินของเสีย งบบ่อบำบัด “ปากน้ำ” ๒.๓ หมื่นล้านบาท” ครอบคลุมประเด็นความเป็นมา การซื้อขายที่ดินที่ใช้ในโครงการ นักการเมืองแสวงหาประโยชน์จากโครงการ การออกแบบระบบบำบัดที่ไม่เหมาะสมและให้ต้องใช้งบประมาณมาก นับเป็นครั้งแรกที่มีการเผยแพร่เรื่องโครงการจัดการน้ำเสียในประเด็นเหล่านี้แก่สาธารณชนทั่วไป
- ๒๖ พย. ๕๑ นายเจลา ทิมทอง ในฐานะชาวคลองด่านคนหนึ่งเดินทางไปสอบถามปลัดอำเภอ บางบ่อ ปฏิบัติงานแทนนายอำเภอบางบ่อ เพื่อสอบถามความเป็นมาของโครงการ ปลัดฯ ให้คำตอบไม่ได้จึงเขียนหนังสือให้ไปสอบถามที่ฝ่ายประชาสัมพันธ์โครงการ
- นายเจลาและเพื่อนเดินทางไปที่ฝ่ายประชาสัมพันธ์โครงการที่บริษัทผู้รับเหมา NVPSKG ก็ไม่สามารถให้รายละเอียดความเป็นมาของโครงการ
- ๒ ธค. ๕๑ หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวันลงข่าว ประเด็นซื้อขายที่ดินที่ใช้ในโครงการบ่อบำบัดน้ำเสียด้วยหัวข้อ “วัฒนาปั้นที่บ่อบำบัด ฟันกำไร ๑.๕ พันล้าน”
- ๔ ธค. ๕๑ ชาวบ้านคลองด่านมีหนังสือถามไปยังกระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ ในเรื่องความเป็นมา และรายละเอียดของโครงการบ่อบำบัดน้ำเสียที่คลองด่าน
- ๘ ธค. ๕๑ กลุ่มบริษัท NVPSKG จัดประชุมชี้แจงโครงการแก่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อบต.คลองด่าน นายเจลา ทิมทอง ได้เข้ารับฟังการชี้แจงโดยไม่ได้รับเชิญ ก่อนหน้านี้ไม่เคยมีการจัดประชุมชี้แจงในพื้นที่มาก่อน
- ๑๑ ธค. ๕๑ หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน ลงข่าว ประเด็นการออกโฉนดที่ดินที่ใช้สร้างบ่อบำบัดน้ำเสียด้วยหัวข้อ “กลเม็ดเจ้าพ่อปากน้ำวางตัวคนออกโฉนด”
- ๔ กพ. ๕๒ หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน ลงข่าวชาวบ้านคลองด่าน รวบรวมรายชื่อชาวบ้าน เพื่อเตรียมยื่นหนังสือถึงสภาพนายความ รว.กระทรวงวิทยาศาสตร์ และ ปปป. เรียกร้องให้ยกเลิกโครงการ
- ๕ กพ. ๕๒ ตัวแทนชาวคลองด่านเดินทางไปยื่นหนังสือถึงสภาพนายความเพื่อขอความเป็นธรรม กรณีกรมควบคุมมลพิษใช้พื้นที่ตำบลคลองด่านเป็นที่ก่อสร้างโรงบำบัดน้ำเสีย เนื่องจากเกรงว่าจะได้รับผลกระทบจากการดำเนินโครงการ

- ๘ กพ. ๕๒ หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน ลงข่าว อธิบดีอธิบดีกรมควบคุมมลพิษ “ดร.ปภิต ภิระวณิช” ยื่นฟ้องหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน ในข้อหาหมิ่นประมาท เนื่องจากตีพิมพ์ข้อความว่าเป็นหัวข่าวในหน้า ๑๕ เมื่อวันที่ ๓ กพ. ๒๕๕๒ ว่า “เบื้องหลังย้ายฟ้าผ่า อธิบดีกรมควบคุมมลพิษผลาญงบประมาณบ่อบำบัดน้ำเสียโทษฐานเป็นเด็ก ดร.ปภิต”
- ๒๒ กพ. ๕๒ นายสุวิทย์ คุณกิตติ รว.กระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ มีหนังสือด่วนถึงปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ เรื่องขอให้รวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการจัดการน้ำเสีย เขตควบคุมมลพิษ จังหวัดสมุทรปราการ เพื่อจะส่ง ป.ป.ป.ในหนังสือระบุให้ปลัดกระทรวงฯ สั่งการให้กรมควบคุมมลพิษและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมด รวบรวมและจัดส่งเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ทั้งหมดทุกแผ่นอย่างละเอียดครบถ้วนและให้ผู้รับผิดชอบลงนามรับรองเอกสารถูกต้องทุกแผ่น
- ๘ มีค. ๕๒ อธิบดีกรมควบคุมมลพิษส่งเอกสารตอบคำถามของชาวคลองด่าน ตามหนังสือที่ วว ๐๓๐๒/๑๓๕๙ ลงวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๕๒
- ๙ มีค. ๕๒ คณะอนุกรรมการพิจารณาศึกษาปัญหาการใช้งบประมาณก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียชุมชน ในคณะกรรมการปกครอง สภาผู้แทนราษฎร เดินทางมาที่อำเภอบางบ่อ ชาวบ้านคลองด่านและสองคลอง ได้เข้าร้องเรียน คณะอนุกรรมการชุดนี้ได้เข้าตรวจสอบสภาพพื้นที่ที่ใช้ดำเนินโครงการและตั้งข้อสังเกตถึงประโยชน์และปัญหาการจัดซื้อที่ดิน
- ๒๓ มีค. ๕๒ ชาวบ้านคลองด่านกว่า ๒,๐๐๐ คน เดินทางเข้ากรุงเทพฯ เพื่อยื่นหนังสือต่อนายกรัฐมนตรี ขอให้ทบทวนโครงการบ่อบำบัดน้ำเสียที่คลองด่าน
- ๒๔ มีค. ๕๒ คณะอนุกรรมการพิจารณาศึกษาปัญหาการใช้งบประมาณก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียชุมชน ในคณะกรรมการปกครอง สภาผู้แทนราษฎร ลงพื้นที่คลองด่านเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงการดำเนินโครงการ
- ๑ เมย. ๕๒ อธิบดีกรมควบคุมมลพิษเปิดแถลงข่าวชี้แจงโครงการระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสีย
- ๒ เมย. ๕๒ หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน ลงข่าว อธิบดีกรมควบคุมมลพิษเปิดแถลงข่าวชี้แจงโครงการระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสีย เมื่อวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๕๒
- ๕ เมย. ๕๒ แกนนำชาวบ้านใช้พื้นที่หนังสือพิมพ์ผู้จัดการได้อธิบดีกรมควบคุมมลพิษหลังการแถลงข่าวเมื่อวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๕๒

- ๑๖ เมย. ๔๒ อธิบดีกรมควบคุมมลพิษเดินทางมาชี้แจงโครงการที่คลองด่านในบริเวณจุดก่อสร้าง บ่อบำบัดน้ำเสีย มีชาวบ้านคลองด่านที่คัดค้านโครงการฯ ๖๐๐-๗๐๐ คนมารอฟัง คำชี้แจง การมาชี้แจงครั้งนี้ทำให้อธิบดีกรมควบคุมมลพิษสั่งให้ระงับการก่อสร้างชั่วคราวในระหว่างวันที่ ๒๐-๒๔ เมษายน
- ๒๗ เมย. ๔๒ ตัวแทนชาวบ้านยื่นหนังสือที่กรมควบคุมมลพิษ และขอให้กรมควบคุมมลพิษตอบ ข้อเรียกร้องของชาวบ้านเป็นหนังสือ เพื่อจะได้สามารถนำกลับไปศึกษาได้
- ๒๙ เมย. ๔๒ สำนักนายกรัฐมนตรีส่งหนังสือถึงจังหวัดสมุทรปราการ เรื่องขอให้ทบทวนและตรวจสอบโครงการบ่อบำบัดน้ำเสียที่ตำบลคลองด่านตามที่ราษฎรร้องเรียน นายกรัฐมนตรี ได้พิจารณาแล้วมีบัญชาให้ส่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณา
- ๑๒ พค. ๔๒ ชาวบ้านคลองด่านยื่นหนังสือถึงผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรปราการ ร้องเรียนเรื่อง คัดค้านการถมที่คลองตอนและขอให้ตรวจสอบโครงการ
- ๒๐ พค. ๔๒ ตัวแทนชาวบ้านคลองด่าน เข้าพบรักษาการผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรปราการ เพื่อ ทวงถามความคืบหน้าการตรวจสอบโครงการตามบัญชานายกรัฐมนตรี ผู้ว่าฯ ให้คำ ตอบว่า ได้แจ้งให้กรมควบคุมมลพิษซึ่งเป็นหน่วยงานผู้รับผิดชอบโครงการพิจารณา ดำเนินการต่อไปแล้ว
- ๑ มีย. ๔๒ ตัวแทนชาวบ้านคลองด่าน เดินทางไปยื่นหนังสือคัดค้านการถมคลองตอนต่อประธาน อบต.คลองด่าน
- ๓ มีย. ๔๒ ตัวแทนชาวบ้านคลองด่าน ยื่นหนังสือถึงผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรปราการ ให้ตรวจสอบหนังสืออนุญาตใช้พื้นที่ก่อสร้างบ่อบำบัดและตรวจสอบเอกสารการยื่นขอใช้ พื้นที่อบต.คลองด่านว่าเป็นเอกสารเท็จ
- ๗ มีย. ๔๒ ตัวแทนชาวบ้านคลองด่าน เดินทางไปยื่นหนังสือถึงดร.ธงชัย พรรณสวัสดิ์ ประธาน สภาคณาจารย์สิ่งแวดล้อมแห่งประเทศไทยให้ช่วยวิเคราะห์ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม
- ๑๕ มีย. ๔๒ ตัวแทนชาวบ้านคลองด่าน เดินทางไปทำเนียบรัฐบาลเพื่อทวงถามคำตอบเรื่องขอให้ ระงับโครงการบ่อบำบัดน้ำเสีย
- ๒๒ มีย. ๔๒ ตัวแทนชาวบ้านคลองด่าน เดินทางไปพบอธิบดีกรมควบคุมมลพิษ ได้รับคำตอบว่า ไม่สามารถระงับโครงการได้ เนื่องจากติดเงื่อนไขสัญญา ตัวแทนชาวบ้านขอให้อธิบดี กรมควบคุมมลพิษลงพื้นที่ชี้แจงกับชาวบ้านโดยตรง

- ๑ กค. ๔๒ ชาวบ้านคลองด่านกว่า ๑,๐๐๐ คน ปิดถนนสุขุมวิทสายเก่าหน้าบริเวณพื้นที่ก่อสร้าง บ่อบำบัดน้ำเสีย เนื่องจากไม่พอใจค่าชี้แจงของอธิบดีกรมควบคุมมลพิษว่าไม่สามารถระงับโครงการได้
- ๒ กค. ๔๒ รมช.พรเทพ เตชะไพบูลย์ สั่งให้ชะลอโครงการชั่วคราว ๗ วัน
- ๑ สค. ๔๒ รายการลานบ้านลานเมืองรายการบันทึกเทปที่จุดก่อสร้างโครงการ ผู้ร่วมรายการประกอบด้วย ตัวแทนชาวบ้านคลองด่านและสองคลอง ผอ.กองจัดการคุณภาพน้ำ อธิบดีกรมควบคุมมลพิษ นายอาทิตย์ อุไรรัตน์ในฐานะ รมว.กระทรวงวิทยาศาสตร์ รายการออกอากาศทุกวันพฤหัสบดี ทางช่อง ๙ อสมท. เวลา ๒๐.๔๐ น.
- ๙ สค. ๔๒ มีการประชุมเชิงวิชาการ (Technical Hearing ครั้งที่ ๑) ณ ห้องประชุม กรมควบคุมมลพิษ ถือว่าการประชุมทางวิชาการนี้เป็นการประชาสัมพันธ์ด้านเทคนิคและวิชาการ ผู้ประชุมประกอบด้วย นักวิชาการด้านวิศวกรรมสิ่งแวดล้อม ผู้เชี่ยวชาญด้าน สิ่งแวดล้อมจากหน่วยงานชั้นนำของประเทศ ชาวบ้านคลองด่านไม่ได้รับโอกาสให้เข้าร่วมประชุม
- ๒๔ สค. ๔๒ อบต.คลองด่าน มีการประชุมสมัยที่ ๑ ครั้งที่ ๒/๒๕๔๒ ที่ประชุมมีมติให้ทบทวนและชะลอการก่อสร้างบ่อบำบัดน้ำเสียในท้องที่ตำบลคลองด่านไว้ก่อน
- ๑ กย. ๔๒ หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวันลงข่าว ชาวบ้านคลองด่านส่งจดหมายเปิดผนึกถึง รมว.กระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ ผ่านหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวันตีพิมพ์ให้
- ๑๔ ตค. ๔๒ ชาวบ้านตำบลสองคลอง อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งเป็นพื้นที่ติดต่อกับตำบลคลองด่าน มีหนังสือร้องเรียนถึงอธิบดีกรมประมง ให้ตรวจสอบแนวท่อปล่อยน้ำทิ้งของโครงการ ระยะ ๓,๓๕๐ เมตร อยู่ในบริเวณที่ชาวบ้านเสียใบอาชญาบัตร คำน้ำทำการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและการประมงชายฝั่งจะมีผลกระทบต่อ การเพาะเลี้ยง สัตว์น้ำและประมงชายฝั่งของชาวบ้านได้
- ๒๘ ตค. ๔๒ มีการประชุมเชิงวิชาการ (Technical Hearing ครั้งที่ ๒) ณ ห้องกำแพงเพชร๒ โรงแรมเซ็นทรัลแกรนด์ พลาซ่า ครั้งนี้ตัวแทนชาวบ้านคลองด่านได้เข้าร่วมรับฟังด้วย
- ๑ พย. ๔๒ รมว.กระทรวงวิทยาศาสตร์ มีคำสั่งแต่งตั้ง คณะกรรมการประชาสัมพันธ์โครงการจัดการน้ำเสีย เขตควบคุมมลพิษ จังหวัดสมุทรปราการ คณะกรรมการชุดนี้ไม่เคยจัดให้มีการประชาสัมพันธ์แต่อย่างใด
- ๙ พย. ๔๒ ตัวแทนชาวบ้านคลองด่าน เดินทางไปยื่นหนังสือต่อนายกรัฐมนตรี เพื่อให้ระงับการ

ก่อสร้างบ่อบำบัดน้ำเสียในท้องที่คลองด่าน ในวันเดียวกัน ประธานอบต.คลองด่าน ยื่นหนังสือต่อนายกรัฐมนตรีให้ทบทวนและชะลอการก่อสร้าง

- ๒๙ มีค. ๔๓ สำนักงานประมงจังหวัดสมุทรปราการ ได้นำข้อมูลการศึกษาด้านประมงกับผลกระทบจากโครงการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียในท้องที่ตำบลคลองด่านและข้อเสนอแนะต่อผู้ว่าราชการจังหวัด ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าจะก่อผลกระทบต่อสัตว์น้ำได้
- ๓๐ มีค. ๔๓ คณะกรรมการการปกครอง สภาผู้แทนราษฎร นำเสนอรายงานการพิจารณาศึกษาญาติติเรื่องโครงการจัดการน้ำเสียในเขตชุมชนและปัญหาการใช้งบประมาณก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียชุมชน รายงานระบุว่า โครงการจัดการน้ำเสีย จังหวัดสมุทรปราการ ในพื้นที่ตำบลคลองด่าน มีการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ถูกขั้นตอนและมีลักษณะไม่โปร่งใส และมีความเห็นว่ารัฐบาลควรพิจารณาทบทวนและหาแนวทางการยับยั้งโครงการไว้ก่อน
- ๒๑ เมย. ๔๓ รว.กระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ มีคำสั่งแต่งตั้ง คณะกรรมการศึกษาปัญหาข้อขัดแย้งโครงการจัดการน้ำเสียเขตควบคุมมลพิษ จังหวัดสมุทรปราการ คณะกรรมการชุดนี้ก็ไม่มีการดำเนินการใดๆ
- ๕-๙ พค.๔๓ ชาวบ้านคลองด่าน เดินทางไปเชียงใหม่เพื่อยื่นหนังสือต่อประธาน เอตีบี ผ่านประธานคณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชนและกลุ่มเครือข่ายองค์กรประชาชน ๓๘ องค์กร ในโอกาสที่มีการจัดประชุมประจำปีของธนาคารพัฒนาแห่งเอเชียขึ้นในประเทศไทย
- ๓๑ พค. ๔๓ ชาวบ้านคลองด่าน เดินทางไปยื่นหนังสือถึงนายกรัฐมนตรีขอให้แต่งตั้งคณะกรรมการไต่สวนสาธารณะ กรณีโครงการจัดการน้ำเสียที่ตำบลคลองด่าน
- ๘ กย. ๔๓ ชาวบ้านคลองด่าน เดินทางไปยื่นหนังสือร้องเรียนต่อ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ซึ่งมีความผิดของเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องกับโครงการจัดการน้ำเสีย เขตควบคุมมลพิษ จังหวัดสมุทรปราการ ไว้ ๓ ประการ คือ ทำสัญญาเอื้อประโยชน์แก่บริษัทผู้รับเหมา การจัดซื้อที่ดินที่แพงเกินจริงและจำนวนที่ดินไม่ครบ
- ๒๘ กย. ๔๓ ชาวบ้านคลองด่าน เดินทางไปทูลเกล้าฯถวายฎีกา เกี่ยวกับโครงการบ่อบำบัดน้ำเสียที่คลองด่าน สำนักราชเลขาธิการ แจ้งกลับมาว่าได้รับเรื่องแล้วในหนังสือที่ ทล ๐๐๐๙/๑๕๘๙๑ ลงวันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๔๓
- ๒๒ พย. ๔๓ ชาวบ้านคลองด่านยื่นหนังสือร้องเรียนถึงคณะกรรมการในวุฒิสภาหลายคณะ คือ

ประธานคณะกรรมการมาธิการสิ่งแวดล้อม วุฒิสภา เรื่อง ขอร้องเรียนให้ตรวจสอบโครงการที่ทำลายสิ่งแวดล้อม ประธานคณะกรรมการมาธิการปกครอง วุฒิสภา เรื่อง ขอร้องเรียนให้ตรวจสอบโครงการจัดการน้ำเสีย ประธานคณะกรรมการมาธิการเกษตร วุฒิสภา เรื่อง ขอร้องเรียนให้ตรวจสอบโครงการที่ทำลายสิ่งแวดล้อม

- ๒๗ พย. ๔๓ ชาวบ้านคลองด่านส่งจดหมายถึงประธานธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย เรื่อง การตรวจสอบโครงการจัดการน้ำเสีย จังหวัดสมุทรปราการ
- ๑๘ ธค. ๔๓ ชาวบ้านคลองด่านส่งจดหมายถึงธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย เพื่อสอบถามรายละเอียดและความชัดเจนในเรื่องที่ธนาคารจะจัดตั้งคณะทำงานทบทวนอิสระ
- ๑๗ มค. ๔๔ สมาชิกวุฒิสภา ๑๐๒ คน ยื่นหนังสือถึงประธานธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย เพื่อให้ทบทวนการให้การสนับสนุนโครงการจัดการน้ำเสีย เขตควบคุมมลพิษ จังหวัดสมุทรปราการ
- ๒๒ มค. ๔๔ สส.สังกัดพรรคฝ่ายค้านของญี่ปุ่น เดินทางมาตรวจสอบข้อเท็จจริงของโครงการ
- ๓๐ มค. ๔๔ ชาวบ้านคลองด่าน ส่งจดหมายถึงประธานธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย เรื่องตรวจสอบโครงการจัดการน้ำเสียจังหวัดสมุทรปราการซึ่งได้รับเงินสนับสนุนจากธนาคาร เพื่อสอบถามรายละเอียดและความชัดเจนและแสดงการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินการในเรื่องที่ธนาคารจัดตั้งคณะทำงานทบทวนอิสระ โดยชาวบ้านมีข้อเรียกร้อง ๒ ข้อ เอทีบี จะต้องส่งเจ้าหน้าที่มาพูดคุยโดยตรงกับชาวบ้านและบุคคลต่างๆที่ชาวบ้านให้การยอมรับ เอทีบีจะต้องระงับการเบิกจ่ายเงินกู้ของโครงการนี้จะดำเนินการตรวจสอบอิสระ
- ๑๔ กพ.๔๔ ตัวแทนชาวบ้านคลองด่าน เข้าร้องเรียนต่อกองบัญชาการตำรวจภาค๑ว่าถูกผู้รับเหมาก่อสร้างโครงการข่มขู่รังแกเอาชีวิตเพื่อมิให้คัดค้านโครงการก่อสร้างบ่อบำบัดน้ำเสีย
- ๕ มีค. ๔๔ ชาวบ้านคลองด่านในนามกลุ่มปกป้องสิทธิ ยื่นหนังสือถึง อบต.คลองด่าน เรียกร้องต่อรัฐและอบต.ให้ประกาศเขตพื้นที่ตำบลคลองด่านเป็นเขตอนุรักษ์เพื่อการเกษตรและการประมง ให้ยกเลิกโครงการขนาดใหญ่ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตในเขตอนุรักษ์เพื่อการเกษตรและการประมงนี้ ให้หยุดก่อสร้างโครงการบำบัดน้ำเสียตั้งแต่ กม.ที่๓๘-๕๙ และหยุดก่อสร้างโรงไฟฟ้าพลังความร้อนร่วมบางปะหันที่
- ๙ มีค. ๔๔ ชาวบ้านคลองด่าน ในนามกลุ่มปกป้องสิทธิ ยื่นหนังสือถึงรัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทย

เรียกร้องต่อรัฐบาลและผู้เกี่ยวข้อง ให้ประกาศเขตพื้นที่ตำบลคลองด่านและตำบลสองคลองเป็นเขตอนุรักษ์เพื่อการเกษตรและการประมง ให้ยกเลิกโครงการขนาดใหญ่ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตในเขตอนุรักษ์เพื่อการเกษตรและการประมงนี้ ให้หยุดก่อสร้างโครงการบำบัดน้ำเสียตั้งแต่ กม.ที่๓๘-๕๕ และหยุดก่อสร้างโรงไฟฟ้าพลังความร้อนร่วมบางบ่อทันที

- ๑๕ มี.ค. ๔๔ ตัวแทนชาวบ้านคลองด่าน เดินทางมาชุมนุมที่ศาลากลางจังหวัดสมุทรปราการเรียกร้องขอเข้าร่วมประชุมกับคณะที่ปรึกษาผังเมือง เพื่อพิจารณากรณีที่คณะที่ปรึกษาเปลี่ยนแปลงพื้นที่คลองด่านจากเดิมเป็นพื้นที่สีเขียวเพื่อการเกษตร มาเป็นพื้นที่สีม่วงเพื่อรองรับโครงการบำบัดน้ำเสีย การมาครั้งนี้ได้รับอนุญาตให้เข้าร่วมประชุมด้วย แกนนำชาวบ้านได้แถลงข้อคัดค้านเรียกร้องให้คงพื้นที่คลองด่านเป็นสีเขียว
- ๕ เม.ย. ๔๔ ชาวบ้านคลองด่านส่งหนังสือถึงคณะกรรมการตรวจสอบที่เอตปิตั้งขึ้น ให้ทำการตรวจสอบว่าโครงการนี้มีมตินโยบายของธนาคารและสมควรหยุดสนับสนุนโครงการทันที
- ๒๖ เม.ย. ๔๔ คณะกรรมการสิทธิสิ่งแวดล้อม วุฒิสภา เสนอรายงานพิจารณาศึกษา เรื่องโครงการจัดการน้ำเสีย เขตควบคุมมลพิษ จังหวัดสมุทรปราการ เสนอแนะให้รัฐบาลทบทวนโครงการ และในระหว่างทบทวนให้ชะลอการก่อสร้างไว้ก่อน
- ๙-๑๑ พ.ค.๔๔ ตัวแทนชาวบ้านคลองด่าน เดินทางไปที่ฮาวายร่วมกับองค์กรพัฒนาเอกชนและประชาชนจากชาติต่างๆ เรียกร้องและยื่นหนังสือต่อประธานาธิบดี ให้หยุดการสนับสนุนเงินกู้โครงการระบบบำบัดน้ำเสียที่คลองด่าน เนื่องในโอกาสที่เอตปิจัดประชุม
- ๑ มิ.ย. ๔๔ ที่ประชุมวุฒิสภา พิจารณารายงานการศึกษาโครงการจัดการน้ำเสีย เขตควบคุมมลพิษ จังหวัดสมุทรปราการ ตามที่คณะกรรมการสิทธิสิ่งแวดล้อมศึกษา ที่ประชุมมีมติเห็นควรให้มีการทบทวนโครงการและส่งเรื่องให้รัฐบาล และส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
- ๒๒ มิ.ย. ๔๔ กระทรวงมหาดไทยออกประกาศกฎกระทรวงเปลี่ยนผังเมืองตำบลคลองด่านจากพื้นที่สีเขียวเพื่อการเกษตรเป็นสีม่วงซึ่งจัดเป็นเขตอุตสาหกรรม
- ๑๑ ส.ค. ๔๔ ชาวบ้านคลองด่าน รวมตัวกันเพื่อช่วยกันนำไม้รวกจำนวนมากมากั้นล้อมรอบบ่อดินท่อที่ผู้รับเหมาขุดไว้เพื่อดันท่อช่วงผ่านตลาดคลองด่าน การล้อมรั้วนี้เพื่อป้องกันไม่ให้มีการก่อสร้างได้อีก
- ๑๑ ก.ย. ๔๔ ชาวบ้านคลองด่านร่วมกันปักธงแดง เพื่อแสดงจุดยืนคัดค้านโครงการบำบัดน้ำเสีย เนื่องจากเห็นว่าจะทำลายระบบนิเวศชายฝั่งและอาชีพของชาวบ้าน

- ๒๙ ตค.๕๕ ตัวแทนชาวบ้านคลองด่านเดินทางไปยังคำฟ้องต่อศาลปกครองให้ระงับโครงการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียเขตควบคุมมลพิษ จังหวัดสมุทรปราการ โดยยื่นฟ้องนายกรัฐมนตรัฐมนตรีกระทรวงวิทยาศาสตร์ฯและกรมควบคุมมลพิษในความผิดฐานละเลยการปฏิบัติหน้าที่ โดยขอให้ศาลออกคำสั่งทางปกครองและไต่สวนฉุกเฉิน พร้อมมีคำสั่งคุ้มครองพิเศษเพื่อให้ระงับการก่อสร้างจนกว่าจะมีคำพิพากษา
- ๑๑ กพ. ๕๕ อธิบดีกรมผังเมืองเสนอให้เปลี่ยนผังเมืองตำบลคลองด่านเป็นสีเขียว-เหลืองแบบเดิมเว้นเฉพาะจุดก่อสร้างโครงการบำบัดน้ำเสียและโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าคลองด่านให้เป็นสีม่วงด้วยเหตุผลว่าโครงการมีการเตรียมการมาอย่างดีแล้ว
- ๙ มีค. ๕๕ ตัวแทนชาวบ้านคลองด่านร้องเรียนต่อ ร.ต.อ.ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ให้ตรวจสอบโครงการบำบัดน้ำเสีย เนื่องจากบริษัทเอกชนฟ้องเรียกค่าเสียหายจากกรมควบคุมมลพิษ ทั้งที่ไม่สามารถส่งงานได้ทันตามกำหนดวันที่ ๒๐ กพ. ๕๕
- ๒๗ มีค. ๕๕ รองอธิบดีกรมควบคุมมลพิษระบุว่า กลุ่มบริษัท NVPSKG ขอยืดเวลาส่งมอบงานและจะเรียกค่าเสียหายกว่า ๗ พันล้านบาทด้วย
- ๒๘ มีค. ๕๕ ตัวแทนชาวบ้านคลองด่าน เดินทางเข้ายื่นหนังสือต่อกรรมการวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีสภาผู้แทนราษฎร เรียกร้องให้ลงไปตรวจสอบโครงการบำบัดน้ำเสียจังหวัดสมุทรปราการ
- ๗ เมย. ๕๕ เอดีบี ยอมรับว่าโครงการบำบัดน้ำเสียจังหวัดสมุทรปราการที่เอดีบีให้การสนับสนุนการเงินอยู่นั้น มีการละเมิดนโยบายของเอดีบีเอง
- ๒ พค. ๕๕ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีลงพื้นที่ตำบลคลองด่านเพื่อดูพื้นที่ก่อสร้างโครงการบำบัดน้ำเสียจังหวัดสมุทรปราการ กล่าวยอมรับกับชาวบ้านที่มาต้อนรับว่าโครงการมีปัญหาเรื่องความโปร่งใส และมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมต่อชุมชน และจะนำคนผิดมาลงโทษ
- ๗ พค. ๕๕ ครม.มีมติให้เดินหน้าโครงการบำบัดน้ำเสียจังหวัดสมุทรปราการต่อ เพราะดำเนินการไปแล้วกว่า ๙๕ % แต่จะตั้งกรรมการระดับชาติขึ้นมาแก้ไขปัญหาทางเทคนิค
- ๑๐ พค. ๕๕ หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน ลงข่าว “ผลสอบบำบัด” ของคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการพิจารณาตัดสินใจในโครงการจัดการน้ำเสีย เขตควบคุมมลพิษ จังหวัดสมุทรปราการ รายงานผลการตรวจสอบข้อเท็จจริงแก่นายกรัฐมนตรี

เมื่อวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๕๕ ระบุว่า มีเหตุไม่ปกติวิสัยเกิดขึ้นกับการดำเนินโครงการโดยตลอด ทั้งด้านเทคนิค ด้านระเบียบราชการ และด้านการดำเนินโครงการ แต่คณะกรรมการฯ ยังเสนอให้ดำเนินการโครงการให้เสร็จสิ้นภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการฯ อย่างใกล้ชิด เนื่องจากมีการเบิกจ่ายเงินไปแล้ว ๙๒.๕๕ % หากชะลอหรือหยุดโครงการจะเกิดผลเสียมากกว่าผลดี

- ๑๓ พค. ๕๕ หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน ลงข่าว การประชุมประจำปีของเอทีบี ที่เชียงใหม่ มีการนำกรณีโครงการจัดการน้ำเสียจังหวัดสมุทรปราการอภิปรายอย่างกว้างในการประชุมครั้งนี้ โดยเฉพาะประเด็นบทบาทของเอทีบี มีตัวแทนชาวบ้านคลองด่านเข้าร่วมประชุมและกล่าวในที่ประชุมถึงความล้มเหลวในบทบาทของเอทีบี
- ๖ สค. ๕๕ หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน ลงข่าว “ทักษิณ ยันทุจริตล้านเปอร์เซ็นต์ ลั่นต้องฟันบ่อน้ำบาดล่องด่าน” นายชัชวาลวงศ์ถึงเรื่องนี้ในการแสดงปาฐกถาพิเศษแก่ที่ประชุม สัมมนาวุฒิสภา
- ๕ ตค. ๕๕ หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน ลงข่าว คณะกรรมาธิการพิจารณาศึกษาและติดตามตรวจสอบโครงการบ่อน้ำบาดล่องด่าน วุฒิสภา จะลงพื้นที่ในวันที่ ๗ ตค. เพื่อตรวจสอบเรื่องการร้องเรียนการออกโฉนดที่ดินในพื้นที่สาธารณะ
- ๑๐ ธค. ๕๕ หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน ลงข่าว นายประพัฒน์ ปัญญาชาติรักษ์ รมว.กระทรวงทรัพยากรฯ ยืนยันจะจัดการทุกปมปัญหาให้เสร็จก่อนหมดสัญญาในเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ และเตรียมการด้านกฎหมายเพื่อรับมือกับการฟ้องกลับของบริษัทผู้รับเหมา

ภาคผนวก ข

หนังสือร้องเรียนนายกรัฐมนตรี เรื่อง ขอให้ทบทวนโครงการบ่อบำบัดน้ำเสีย
ลงวันที่ 22 มีนาคม 2542

เขียนที่ 155 หมู่ 11 ต.คลองด่าน
อ.บางบ่อ จ.สมุทรปราการ

22 มีนาคม 2542

กราบเรียน ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี คุณชวณ หลีกภัย
เรื่อง ให้ทบทวนโครงการบ่อบำบัดน้ำเสีย

ตามที่ทางราชการได้มีโครงการจัดสร้างบ่อบำบัดน้ำเสียรวมขึ้นที่ตำบลคลองด่าน อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งกำลังดำเนินการก่อสร้างอยู่โดยใช้เนื้อที่ก่อสร้าง 1,903 ไร่ 31 ตารางวา ระยะของสัญญาก่อสร้าง 6 ปีด้วยเงินงบประมาณก่อสร้างทั้งโครงการ 22,955 ล้านบาทวัตถุประสงค์ที่พวกกระผมมาร้องเรียนท่านวันนี้เพื่อให้ท่านนายกรัฐมนตรีสั่งระงับโครงการดังกล่าวไว้ก่อน ด้วยเหตุผล 4 ประการ

ประการที่ 1

พวกกระผมเห็นว่าโครงการนี้ดำเนินการก่อสร้างผิดรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มาตรา 59 ว่าบุคคลย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูลคำชี้แจงและเหตุผลจากหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ก่อนการอนุญาตหรือการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมใดๆ ที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดที่เกี่ยวกับตน ชุมชนท้องถิ่นและมีสิทธิแสดงความคิดเห็นของตนในเรื่องดังกล่าวตามกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งโครงการนี้มีได้ทำตามขั้นตอนของกฎหมาย ดำเนินการก่อสร้างโดยมิได้ให้ข้อมูลข่าวสารหรือชี้แจงเหตุผล และมีได้ให้ประชาชนคลองด่านซึ่งเป็นชุมชนท้องถิ่นอยู่ใกล้กับโครงการ ซึ่งอาจได้รับผลกระทบโดยตรงกับโครงการดังกล่าวได้แสดงความคิดเห็น ถึงแม้คณะรัฐมนตรีจะได้มีมติเห็นชอบในหลักการเมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 3538 กับโครงการดังกล่าว แต่คณะรัฐมนตรีมิได้ระบุให้ตำบลคลองด่านใช้เป็นสถานที่รองรับโครงการ เมื่อกระทรวงวิทยาศาสตร์ซื้อขาย หักโอนกรรมสิทธิ์ที่ดิน จากบริษัท คลองด่าน มารีน แอนด์ ฟิชเชอรี เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2541 จึงถือว่าโครงการบ่อบำบัดน้ำเสียรวมที่สร้างในท้องที่ตำบลคลองด่าน เกิดหลังจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับประชาชนสิงหาคม 2540

ประการที่ 2

กระทรวงวิทยาศาสตร์ โดยกรมควบคุมมลพิษมิได้ศึกษาสภาพพื้นที่ ภูมิประเทศและระบบนิเวศวิทยาในท้องที่ตำบลคลองด่านมาก่อนโดยละเอียดว่าถ้าโครงการสร้างเสร็จเดินระบบแล้วชาวคลองด่านจะได้รับผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ วิถีชีวิต คุณภาพชีวิตและสุขภาพอนามัยของประชาชนหรือไม่ มีข้อยืนยันได้ดังนี้ เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2541 กรมควบคุมมลพิษ นำโดย ดร.ยური อินนา ผู้อำนวยการกองจัดการคุณภาพน้ำ กรมควบคุมมลพิษในฐานะผู้อำนวยการระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสีย ได้ลงพื้นที่ชี้แจง โดยใช้สถานที่ห้องประชุมบนที่ว่าการอำเภอบางบ่อ แทนที่จะลงที่ตำบลคลองด่านซึ่งเป็นสถานที่จัดตั้งโครงการ การประชุมในวงจำกัดมีข้าราชการท้องถิ่นเข้าร่วมรับฟังชี้แจงประมาณ 10 คน และประชาชนชาวคลองด่านที่ทราบข่าวมาร่วมฟัง 3 คน การชี้แจงเป็นลักษณะสร้างภาพ เมื่อชาวบ้านถามถึงผลกระทบที่จะเกิดก็ตอบแบบไม่ชัดเจน เช่น ชาวบ้านถามว่า “เรื่องของกลิ่นระหว่างการบำบัดน้ำเสียวันละ 525,000 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน จะมีวิธีการจัดการอย่างไรที่จะมิให้เป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของชาวคลองด่าน ซึ่งอยู่ใกล้เคียงกับบ่อบำบัด 30.000 กว่าคน” กรมควบคุมมลพิษตอบว่า “เรื่องของกลิ่นยังอยู่ระหว่างขั้นตอนของการศึกษา” ทั้งที่ดำเนินการก่อสร้างไปแล้วปีกว่า เมื่อชาวบ้านถามว่า “กากและตะกอนจำนวนมากของแต่ละวัน หลังจากการบำบัด จะนำไปไว้ที่ไหนหรือมีวิธีการจัดการอย่างไร” กรมควบคุมมลพิษตอบว่า “เรื่องกากหรือตะกอนยังดูอยู่” และ เมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2542 นายมุข สุไลมาน ประธานคณะอนุกรรมการพิจารณาศึกษาปัญหา การใช้งบประมาณก่อสร้างบ่อบำบัดน้ำเสียชุมชนของคณะกรรมการปกครองสภาผู้แทนราษฎร พร้อมคณะและกรมควบคุมมลพิษได้ลงพื้นที่โดยใช้ห้องประชุมของที่ว่าการอำเภอบางบ่อ ชาวตำบลคลองด่านที่รู้ข่าวการมาของคณะอนุกรรมการบ่อบำบัด ที่ไม่เห็นด้วยกับโครงการประมาณ 700 คน ได้ร้องต่อนายมุข สุไลมาน ถึงเรื่องโครงการบ่อบำบัดน้ำเสียดังกล่าว จะทำลายสภาวะแวดล้อมและวิถีชีวิตชาวคลองด่าน โดยชาวบ้านได้ผลัดกันพูดถึงผลกระทบที่จะได้รับจากโครงการเรื่องของกลิ่นจะทำลายสุขภาพอนามัยของประชาชนและเด็กนักเรียน ซึ่งมีโรงเรียนอยู่ใกล้บริเวณบ่อบำบัดน้ำเสียนี้ 8 โรงเรียนในรัศมี 1-2 กิโลเมตร ชาวบ้านได้ถามถึงกากจำนวนมากหลังจากการบำบัดตามสัดส่วนน้ำเสียโรงงานอุตสาหกรรม 100 ลูกบาศก์เมตร จะมีกากตกค้าง 10% ถ้าเป็น 500,000 ลูกบาศก์เมตรจะมีกากหรือตะกอนตกค้าง 50,000 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน กากเหล่านั้นเมื่อฝังลงดินเลนอันเป็นที่ลุ่มในเนื้อที่ของโครงการ จะทำลายระบบนิเวศวิทยาของป่าชายเลนและชาวบ้านได้พูดถึง เรื่องน้ำหลังจากการบำบัดปล่อยลงสู่ทะเลชายฝั่งวันละ 525,000 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน จะทำลายความสมดุลของธรรมชาติซึ่งปลายท่อน้ำทิ้งของบ่อบำบัดเป็นแนวหอยแมลงภูที่ชาวประมงเลี้ยงไว้ ซึ่งวันนั้นไม่มีคำตอบจากกรมควบคุมมลพิษ จึงเป็นเครื่องยืนยันได้ว่ากรมควบคุมมลพิษไม่ได้ศึกษาผลกระทบที่ชาวคลองด่านและตำบลใกล้เคียงจะได้รับจากโครงการดังกล่าว

ประการที่ 3

สภาพพื้นที่ที่กระทรวงวิทยาศาสตร์ซื้อไว้ก่อสร้างโครงการบ่อบำบัดน้ำเสียในพื้นที่ 1,903 ไร่

เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2541 บัดนี้ได้กลายเป็นทะเลไปแล้วนับร้อยไร่ ทั้งสภาพพื้นที่เป็นที่ลุ่มดินอ่อน น้ำทะเลท่วมถึงพื้นที่ของโครงการตลอดปี เดือนละไม่ต่ำกว่า 10 วัน และถูกน้ำทะเลกัดเซาะปีละประมาณ 20-30 เมตร อายุการใช้งานจะเป็นไปตามกำหนด เพราะบางจุดคันดินของบ่อบำบัดอยู่ห่างจากทะเลประมาณ 100 เมตร และพวกกระผมได้ทราบว่าจะขณะนี้คณะอนุกรรมการพิจารณาศึกษาปัญหาการใช้งบประมาณของบ่อบำบัดน้ำเสียคลองด่าน ได้สั่งตรวจสอบการจัดซื้อที่ดินไม่เหมาะสมต่อการรองรับการก่อสร้างโครงการขนาดใหญ่ที่ใช้เงินลงทุนถึง 22,955 ล้านบาท และราคาที่ดินแพงเกินความเป็นจริงตกไร่ละประมาณ 1.03 ล้านบาท (หนึ่งล้านสามหมื่นบาท)

ประการที่ 4

ตามที่คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบตามหลักการ เมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2538 กับโครงการจัดการน้ำเสียจังหวัดสมุทรปราการ ตามมติในที่ประชุมคณะกรรมการสิ่งแวดล้อม 14 มิถุนายน 2538 โดยให้ใช้ 2 พื้นที่ใหญ่ ฝั่งตะวันออก บริเวณบางปูใหม่ 1,550 ไร่ ฝั่งตะวันตก บริเวณปากคลองบางปลากด 350 ไร่ โดยใช้งบประมาณก่อสร้างโครงการทั้งสองฝั่งรวม 13,612 ล้านบาท ทั้งสองพื้นที่เหมาะสมที่สุดในการก่อสร้างระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสีย จังหวัดสมุทรปราการ เพราะเป็นบริเวณที่มีความหนาแน่นของโรงงานอุตสาหกรรม ต่อมา เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2541 ได้เปลี่ยนสถานที่ก่อสร้างจาก 2 พื้นที่ มารวมไว้ที่ถนนสุขุมวิทกิโลเมตร 58-59 ต.คลองด่าน อ.บางบ่อ จ.สมุทรปราการ ห่างจากที่กำหนดไว้เดิม 20 กิโลเมตร ทำให้เงินลงทุนเดิมเพิ่มขึ้นจาก 13,612 ล้านบาท เป็น 22,955 ล้านบาท (เพิ่มขึ้น 9,343 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 70 ของวงเงินลงทุนเดิม) ทั้งที่ตำบลคลองด่านไม่มีโรงงานอุตสาหกรรม เป็นพื้นที่สีเขียวปราศจากมลพิษ เป็นที่อยู่อาศัยชุมชนหนาแน่น เป็นแหล่งเศรษฐกิจพอเพียงเลี้ยงตัวเองได้ โดยอาศัยการประมงชายฝั่งที่สำคัญที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศ

ดังนั้น พวกกระผม จึงขอให้ท่านนายกรัฐมนตรีได้โปรดระงับโครงการบ่อบำบัดน้ำเสียในท้องที่ตำบลคลองด่านไว้ก่อน เพื่อความโปร่งใส เป็นธรรม และถูกต้องตามกระบวนการของกฎหมายรัฐธรรมนูญ ฉบับประชาชน สิงหาคม 2540

โดยมีข้อเรียกร้องดังต่อไปนี้

1. เพื่อความโปร่งใส โดยให้คณะอนุกรรมการปกครองศึกษาเรื่องบ่อบำบัดน้ำเสีย ร่วมกับปปป. พิจารณาตรวจสอบติดตามการใช้งบประมาณการก่อสร้างบ่อบำบัด โดยแจ้งต่อสาธารณชนทั่วไปอย่างเปิดเผย

2. เพื่อความเป็นธรรม ให้ศึกษาผลกระทบต่อชาวตำบลคลองด่านก่อนการดำเนินโครงการ จึงขอให้ท่านนายกรัฐมนตรี แต่งตั้งคณะศึกษาเรื่องสิ่งแวดล้อม รวมทั้งให้องค์การอิสระประกอบไปด้วย

2.1 ผู้แทนองค์การเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม

2.2 ผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม

2.3 ตัวแทนชาวตำบลคลองด่าน

ได้ศึกษาโดยละเอียดว่าจะเกิดผลกระทบต่อสุขภาพอนามัย สภาวะสิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตของชาวตำบลคลองด่านและใกล้เคียงหรือไม่อย่างไร ก่อนมีการดำเนินโครงการดังกล่าวตามที่กฎหมายบัญญัติ มาตรา 56 หมวดสิทธิเสรีภาพของชนชาวไทย

3. เพื่อความถูกต้อง ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ในมาตรา 59 จึงขอให้ชาวคลองด่านได้มีสิทธิแสดงความคิดเห็นของตนกับโครงการดังกล่าว ตามกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่กฎหมายบัญญัติด้วยการทำประชาพิจารณ์ก่อนการดำเนินโครงการ

โดยพวกกระผมจะมารับฟังคำตอบในการพิจารณาจากท่านในวันที่ 20 เมษายน 2542

ดังนั้น พวกกระผมจึงขอให้ท่านนายกรัฐมนตรีสั่งระงับโครงการไว้ก่อน

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการสืบไป

ด้วยความเคารพอย่างสูง

(นายเฉลา ทิมทอง)

เอกสารแนบท้าย

เกี่ยวกับผลกระทบที่จะเกิดจากโครงการบ่อน้ำบาดน้ำเสียคลองด่านที่จะทำลายสภาพแวดล้อม ความสมดุลทางธรรมชาติและกระทบต่อวิถีชีวิตของชุมชนดั้งเดิม ทั้งยังจะทำลายเศรษฐกิจในด้านสัตว์น้ำอันเป็นเศรษฐกิจพอเพียง

ประการที่ 1 พื้นที่ตำบลคลองด่านเป็นพื้นที่ป่าสีเขียวที่สมบูรณ์ที่สุดของจังหวัดสมุทรปราการ ด้านทิศตะวันออก ซึ่งติดกับเขตจังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นป่าชายเลนติดกับทะเลที่สมบูรณ์ที่สุด เป็นที่หลบภัยและเจริญพันธุ์ของกุ้งเล็กปลาน้อยและหอยที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ เป็นแหล่งเศรษฐกิจในด้านสัตว์น้ำทางทะเลทุกชนิด เป็นแหล่งหากินเลี้ยงชีพของชาวประมงในตำบลคลองด่านและใกล้เคียงมาหลายชั่วอายุคนจนมีอาชีพทางประมงที่หลากหลาย เช่น อวนลาก อวนลอย อวนตุน ทำโป๊ะ ทำนา หอยแมลงภู่เฉพาะหอยแมลงภู่แต่ละปี โดยรวมสามารถนำขึ้นมาขายได้ปีละหลายหมื่นตัน นำไปเลี้ยงประชากรทั้งประเทศ ทั้งยังส่งออกไปต่างประเทศได้นำเงินเข้าปีละมากมาย และยังมีอาชีพเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง เช่น ทำนากุ้ง บ่อเลี้ยงปู เลี้ยงปลา บ่อเลี้ยงหอยแครง เฉพาะหอยแครงโดยรวมแต่ละปี

นำขึ้นมาขายปีละหลายหมื่นตันซึ่งประชากรเฉพาะตำบลคลองด่านมีถึง 30,000 คนเศษ และ 70% ยึดอาชีพประมงเป็นหลัก พวกกระผมทั้งหลายในตำบลคลองด่าน จึงมีความวิตกกังวลเป็นอย่างยิ่งกับโครงการบ่อบำบัดน้ำเสียขนาดใหญ่จะทำให้ระบบนิเวศวิทยาเสียหาย นั้นหมายถึงความสูญเสียที่ยิ่งใหญ่ทางด้านเศรษฐกิจอันใหญ่หลวงในด้านสัตว์น้ำ

ถ้าโครงการนี้สร้างเสร็จความสมบูรณ์ทางเศรษฐกิจในด้านสัตว์น้ำจะถูกทำลายลงด้วยสารเคมีที่เจือปนมากับน้ำที่บ่อบำบัดปล่อยทิ้งลงสู่ทะเลที่เป็นแหล่งหากินของชาวประมงถึงวันละ 525,000 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน สารเหล่านั้นไม่สามารถแยกออกจากน้ำที่ผ่านการบำบัดแล้วได้มีด้วยกัน 4 ชนิด คือ โครเมียม แคดเมียม สารตะกั่ว สารหนู สารเหล่านั้นมีอยู่ในอุตสาหกรรมโรงฟอก อุตสาหกรรมเครื่องหนัง อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์และโรงงานแบตเตอรี่สารเหล่านั้นจะไปสะสมอยู่ในสัตว์น้ำทุกชนิด เมื่อคนจับขึ้นมาบริโภคก็จะเข้าไปสะสมเป็นสารพิษต่อร่างกายมนุษย์ ทำให้เกิดโรคโลหิตจาง ปวดท้องรุนแรง เยื่อบุสมองอักเสบ เมื่อใดก็ตามที่เลือด 1 เดซิลิตร มีตะกั่วเกิน 0.00001 กรัม ร่างกายผู้นั้นจะเป็นอันตราย การทำงานบกพร่อง สติปัญญาเสื่อมถอย

พวกกระผมมีความสงสัยว่าน้ำที่บำบัดได้มาตรฐานดีแล้ว ทำไมต้องนำมาทิ้งไว้ที่คลองด่านให้สิ้นเปลืองงบประมาณในการวางท่อความยาวทั้งโครงการถึง 125 กิโลเมตร น้ำที่บำบัดดีแล้วปล่อยทิ้งตรงไหนก็ยอมได้ และน่าจะนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ยามหน้าแล้ง เกษตรกรได้ทำสวน ทำนาเลี้ยงกุ้งเลี้ยงปลา และสัญจรทางน้ำ การที่นำน้ำที่บำบัดแล้วจำนวนมากถึงวันละ 525,000 ลูกบาศก์เมตรมาปล่อยทิ้งตลอดทั้งปีในท้องที่ตำบลคลองด่านจะทำให้ระบบนิเวศวิทยาเสียหาย นั้นหมายถึง

ความเสียหายอันใหญ่หลวงในด้านเศรษฐกิจสัตว์น้ำ เพราะธรรมชาติของสัตว์น้ำในทะเลอ่าวคลองด่านอยู่ได้เพราะน้ำทะเล มิใช่ น้ำจากบ่อบำบัด

ประการที่ 2 กาก หรือตะกอนจำนวนมาก หลังผ่านการบำบัดน้ำเสียเป็นน้ำดีจะมีตะกอนตกค้าง 10% จาก 100 ข้อมูลจากบ่อบำบัดน้ำเสียรวมของการเคหะกิ่งอำเภอบางเสาธงเท่ากับว่าน้ำเสีย 100,000 ลูกบาศก์เมตร จะมีตะกอนตกค้าง 10,000 ลูกบาศก์เมตร ถ้าน้ำเสีย 500,000 ลูกบาศก์เมตร จะเหลือตะกอนตกค้าง 50,000 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน ถ้า 10 วัน จะมีตะกอนตกค้าง 500,000 ลูกบาศก์เมตร ถ้า 1 เดือน 1,500,000 ลูกบาศก์เมตร และถ้า 1 ปี จำนวนมหาศาลจะนำไปไหน ถ้าเป็นน้ำเสียชุมชนหรือตะกอนจะนำไปใช้ทำเป็นปุ๋ยเคมีได้และผสมซีเมนต์ แล้วนำไปฝังกลบตามหลักวิชาการ ซึ่งกากเหล่านั้นมีสารที่เป็นอันตรายต่อสิ่งมีชีวิตทุกชนิดเจือปนอยู่ 4 ชนิด ที่ไม่สามารถแยกออกได้ คือ โครเมียม แคดเมียม สารตะกั่ว สารหนู เมื่อฝังลงดินในเนื้อที่ของโครงการในท้องที่ตำบลคลองด่าน จะทำให้สภาวะสิ่งแวดล้อมของป่าชายเลนเสียหายพื้นที่อ่อนชุ่มน้ำท่วมถึงตลอด เมื่อน้ำทะเลแห้ง กากหรือตะกอนจะซึมออกทางตาน้ำที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งตัวอย่างได้เกิดขึ้นแล้วในท้องที่ตำบลนาเกลือ หลังวัดแหลมฟ้าผ่า เมื่อปี 2518-2519 โรงงานอายโม่เมาะได้ทำการฝังทิ้งกากตะกอนจากบ่อบำบัดของโรงงาน เด็กไปขุดปู 4 คนเดินไปโดนสารตะกั่วที่ปนเปื้อนซึมออกมากับน้ำ

เด็กชาวอินสลับเนื้อเน่าเปื่อย ทุกวันนี้พยายามแก้ไขโดยยา และถ้าโครงการบำบัดน้ำเสียคลองด่าน สร้างเสร็จ กากจะนำไปไว้ไหนและคงไม่มีชุมชนท้องถิ่นใดเขายอมรับสิ่งปฏิภูลที่เป็นพิษต่อชุมชนของเขา อย่างแน่นอนและสารพิษเหล่านั้นต้องถูกฝังทิ้งไว้ที่ตำบลคลองด่าน

ประการที่ 3 โครงการบำบัดน้ำเสียขนาดใหญ่ในประเทศไทยยังไม่มีโครงการไหนทำได้ สำเร็จอย่างเช่นกรุงเทพมหานครเคยได้รับบทเรียนอันเจ็บแสบมาแล้วที่บริษัทฝรั่งเข้ามาทำงานแล้ว หอบเงินหนีไปถึง 4,000 กว่าล้านบาท ซ้ำยังขู่จะฟ้องกรุงเทพมหานครในข้อหาผิดสัญญาอีกด้วย และเมื่อกลางปี 2521 รัฐบาลญี่ปุ่นได้ให้การช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาด้านการลงทุนและส่งคณะวิศวกร ญี่ปุ่นเข้ามาดำเนินงาน จัดทำแผนหลักระบบบำบัดน้ำเสียขั้นใหม่ ศึกษาเพิ่มเติมและทำแผนก่อสร้าง ศูนย์บำบัดน้ำเสียแห่งแรกของกรุงเทพมหานคร เมื่อเดือนกรกฎาคม 2525 ไว้ 9 โครงการ แต่โครงการ ดำเนินไปได้เพียง 6 โครงการก็ต้องยกเลิก คือ

1. โครงการบำบัดน้ำเสียสี่พระยา ความสามารถบำบัดน้ำเสีย 30,000 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน งบประมาณ 450 ล้านบาท

2. โครงการบำบัดน้ำเสียรัตนโกสินทร์ ความสามารถบำบัดน้ำเสีย 40,000 ลูกบาศก์เมตรต่อ วัน งบประมาณ 883 ล้านบาท บริษัทรับเหมาก่อสร้าง คือ สยามชินเทคคอนสตรัคชั่น

3. โครงการบำบัดน้ำเสียรวมระยะที่1 ครอบคลุมพื้นที่ 37 ตร.กม. ของเขตป้อมปราบ สัมพันธวงศ์ ปทุมวัน ราชเทวี ดินแดง ความสามารถบำบัดน้ำเสีย 350,000 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน งบประมาณ 6,382 ล้านบาท บริษัทรับเหมา คือ กลุ่มอนอสส์คอนซอเดียม

(สำเนาที่ผู้เขียนวิทยานิพนธ์ได้รับ ไม่มีข้อ๔)

5. โครงการบำบัดน้ำเสียหนองแขม ความสามารถบำบัดน้ำเสีย 220,000 ลูกบาศก์เมตรต่อ วัน งบประมาณ 7,094 ล้านบาท บริษัทรับเหมากลุ่มพรีเมียร์เอ็นเตอร์ไพรส์

6. โครงการบำบัดน้ำเสียรวมระยะที่4 ตั้งงบประมาณไว้ 4,025 ล้านบาท บริษัทรับเหมา กลุ่มอีเอ็มซีพับลิก

แต่การดำเนินการต้องถูกระงับทั้งหมดเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2541เว้นแต่โครงการที่4 ที่ยานนาวา แต่ก็ยังมีปัญหามากมาย เพราะทราบผลการศึกษาทางวิชาการว่าบำบัดน้ำเสียขนาดใหญ่ยังมีปัญหา ความไม่เหมาะสมทางเทคนิคและทางวิชาการอยู่มากมายกล่าวคือ การระบายน้ำเสียไปรวมกันไป บำบัดที่ศูนย์รวม ประมาณที่ต้องระบายและบำบัดขึ้นอยู่กับประชากรเป็นสำคัญ โดยระบบจะมีส่วน ประกอบใหญ่ 2 ตอน คือการระบายและการบำบัด ตามการศึกษา CDM ราคาของแต่ละส่วนสำหรับ ประชากร 1.45 ล้านคน สำหรับกรุงเทพมหานคร ระยะก่อสร้างขั้นแรก การระบายใช้เงินลงทุน 670

ล้านบาทและการบำบัดลงทุน 150 ล้านบาท จะเห็นว่ามูลค่าของการระบายน้ำคิดเป็น 82%ของราคารวม ส่วนการบำบัดมีเพียง 18% ดังนั้นการนำน้ำไปเสียไกลก่อนการบำบัดต้องลงทุนที่เดียวจำนวนมาก มิฉะนั้นจะต้องค้ำประกอบที่ไม่ครบ ทำให้เกิดการสูญเสียที่เรียกว่า เงินไปจม นอกจากนี้ระบบบำบัดน้ำเสียขนาดใหญ่ที่สร้างแต่ละครั้งจะทำให้เกิดการสูญเสียเนื่องจากความไม่พอดีของน้ำเสียจากชุมชน และน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมกับขนาดของบ่อบำบัดจะเห็นว่าสำคัญที่สุดของบ่อบำบัดน้ำเสียขนาดใหญ่ คือระยะทางของการวางท่อถ้ามีระยะทางไกลเท่าไร ต้นทุนและอุปสรรคที่จะตามมามากขึ้นเป็นสำคัญ การระบายน้ำเสียให้ไหลไป ในระยะทางไกลนั้นจำเป็นต้องใช้แนวลาดลง ทำให้ต้องฝังท่อตั้งลึกลงไปใต้ดินเรื่อยๆ พอถึงบ่อบำบัดต้องใช้ปั๊มดูดน้ำเสียกลับขึ้นมาอีกครั้ง ทำให้ค่าใช้จ่ายสูงมากขึ้นอีกเป็นจำนวนมาก และเมื่อมีความไกลมาก ความลึกมากก็จะเป็นอุปสรรคในการดูแลรักษา ความสะอาด และตรวจตราดูแลไม่ให้มีตะกอนดินทรายตกค้างจะยุ่งยากมาก ถ้าระบายนานและลึกเกินไปจะทำให้สารอินทรีย์บางส่วนย่อยสลายในเส้นทางทำให้ค่าบีโอดีที่เข้าระดับต่ำกว่าที่คำนวณออกแบบไว้

เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2541 ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ตัดสินใจระงับโครงการบ่อบำบัดน้ำเสียขนาดใหญ่ข้างต้นนั้น หมายถึงความล้มเหลวของระบบบ่อบำบัดน้ำเสียขนาดใหญ่ว่าไม่มีความเหมาะสมด้วยประการทั้งปวง

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายวิรัชต์ แสงดาวฉาย จบการศึกษาระดับปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร สาขาเทคโนโลยีทางการศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๒๗ ปัจจุบันรับราชการตำแหน่งอาจารย์ โปรแกรมวิชานิติศาสตร์ สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา เข้าศึกษาในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย บัณฑิตวิทยาลัย คณะรัฐศาสตร์ สาขาสังคมวิทยา ปีการศึกษา ๒๕๔๒